ناگهان شعر

نزار قبانی

برف نگرانم نمی کند
حصار یخ رنجم نمی دهد
زیرا پایداری می کنم
گاهی با شعر و
گاهی با عشق...
که برای گرم شدن
وسیله دیگری نیست
جز آن که دوستت بدارم.
***

محمدباقر کلاهی اهری

یا در جنگل زندگی می کنم
یا در جهان خود
در میان ترس هایی
که از برگ درخت ها
انبوه تر است.
اگر من آدمی به غیر خود ندیده بودم
از چه کسی می ترسیدم؟
اگر آدم، آدم را نمی ترساند
آدم از که می ترسد پس؟
آیا ما آدم هایی هستیم که از
دیدن سایه ها می ترسیم؟
یا سایه هایی هستیم که می گریزیم
چون آدم هایی که هم را دیده اند.
***

علی عربی «رمائیل»

مادرها
حتی از آسمان
به فرزندانشان نگاه می کنند
آن ها پشت پنجره ابرها ایستاده اند
و مراقب کودکانشان هستند
آن ها بارانی اند که بر زمین می بارند
تا اجاق چشمه فراموش نشود
و کلاف ترانه ها پایان نگیرد
مادران
گرداننده فصل هایند
آن ها بهارند
که شکوفه ها را می آورند
و تابستان هدیه آن هاست
بر شاخه هایی که زندگی را پذیرفته اند
آن ها
زندگی را
در سبد روز و شب می گذارند
دور عالم می گردند کولیان زیبایی
و آیین چراغ را زنده نگاه می دارند
در این دنیا
پاییز است
باد در هوای آن ها از راه می رسد
با لبخند سیب و صورت سرخ انار
رنگین کمان را بر پیشانی آبی آسمان
می بندد
آن هایند
که دست رودخانه را گرفته اند
و به آب، این اطمینان قلبی را داده اند
که به سلامتی می تواند از میان سنگ ها
بگذرد
تا ریشه گیاهان را لمس کند
آه از رؤیایی که در سر من است
آه از سینه سرخی که در این فصل
می خواند
زمستان است
خواب های ما به حقیقت می پیوندند
قدیسان برف
با وردهایشان از راه می رسند
وزیر گنبدی سفید با آجرهای خشتی
زمین را می پوشانند
الهه نور
با هزار شکوفه روشن بر زمین می ریزد
خطوط نارنجی رنگ را دنبال می کنم
در جاده طولانی پاییزی
که از گردن درختان بی شماری گذشته است
آفتاب قرارگاه روشنی است
و ماه بر مدار مادران می گردد
آه
گل آفتاب گردان جهان من
***

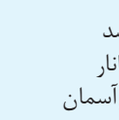

ادریس بختیاری

بر کاغذها
بر دیوارها
بر هزاران دوری که زمین می زند
تا پلک ها و شب ها آفریده شود
آن چنانم
که مثل لوستر کهنه خانه
آمده ام
اول تو را
بعد، شب را بخوابانم

فراموشی واژگان فارسی روی دور تند

گفت‌وگوی خراسان با استاد بهاءالدین خرمشاهی، فرهنگ نویس و حافظ پژوه برجسته درباره وضعیت امروز زبان فارسی

محمد بهبودی نیا
calture@khorasannews.com

در طول تاریخ، پاسداشت زبان برای هر ملتی دارای اهمیت ویژه‌ای بوده است. بسیاری از زبان‌شناسان، یکی از راه‌های تسلط بر دیگر کشورها را تغییر زبان و هویت آن کشور بیان کرده‌اند. زبان فارسی نیز مانند بسیاری از زبان‌های دنیا از این موضوع مستثنا نیست. برای بررسی برخی از مشکلات متداول امروز که گریبان‌گیر زبان و ادبیات فارسی روزگار ما شده و همچنین به‌منظور آگاهی از راهکارهای حفظ لغاتی که در معرض فراموشی قرار دارند، با استاد بهاءالدین خرمشاهی، فرهنگ‌نویس، شاعر و استاد دانشگاه گفت‌وگو کرده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

■ لغات پایه محدود و فراموشی واژه‌ها

استاد خرمشاهی، ضمن اشاره به برخی مشکلات امروز در حوزه زبان ملت‌های مختلف می‌گوید: زبان امروز، دچار مشکلاتی شده که زبان‌شناسان و فعالان این حوزه در سرتاسر دنیا باید توجه ویژه‌ای به آن داشته باشند. هر انسانی همه لغت‌های زبان را نمی‌داند و لغت‌شناسان معتقدند در روزگار ما تعداد لغات پایه هر زبانی که در گفت‌وگوی روزانه افراد به کار می‌رود، بسیار ناچیز است. به‌عنوان‌مثال لغات پایه انگلیسی را ۸۰۰ لغت معرفی می‌کنند که امور روزمره مردم با این لغت‌ها می‌گذرد، در نتیجه اهالی هر کشور، نیازی نمی‌بینند واژه‌های دیگر را فرابگیرند و به‌مرور زمان واژه‌های کم‌کاربرد به فراموشی سپرده می‌شود. این اتفاق ناگوار در زبان فارسی نیز رخ‌داده است.

■ غلط‌های مشهور در زبان فارسی

وی خاطرنشان می‌کند: علاوه بر دایره واژگانی محدود در زبان فارسی که گریبان بسیاری از ما را گرفته است، به کاربردن برخی کلمات در معنی اشتباه از اشکالات دیگر است. متأسفانه اکنون برخی کلمات اشتباه، مصطلح شده‌اند به‌عنوان‌مثال «به بهانه چهلمین روز درگذشت این شخصیت فرهنگی، مجلس ختمی برگزار می‌شود» جمله‌ای اشتباه است. بنده بارها درباره به کار گرفتن کلمات در معنی اشتباهشان تذکر داده‌ام؛ در این جمله کلمه «بهانه» به معنی دلیل دروغین و نا دلیل است اما این اشتباه پس از سال‌ها معنی دوم پیدا کرده و در جامعه رواج یافته است. اگر ما در زبان، پیرایشگر هستیم باید به این نکات، توجه ویژه داشته باشیم. ابوالحسن نجفی در کتاب «غلط ننویسیم» معتقد است ما باید درست گرا باشیم. در زبان عربی، کتابی به نام اوهام الخواص وجود دارد، اوهام الخواص به معنای اشتباهات صاحب‌نظران است که درباره همین اشتباهات رایج، سخن می‌گوید. بنده در نقدی که ۳۵ سال پیش بر کتاب «غلط ننویسیم» نوشته‌ام، استدلال‌هایی از اوهام الخواص ذکر کرده‌ام. نظر بنده در به کار نبستن این کلمات است. این فرهنگ نویس برجسته همچنین درباره ورود برخی لغات عربی به فارسی و میزان مجاز استفاده از این کلمات در گفتار و نوشتار می‌گوید: به برخی واژه‌ها «وام‌واژه» گفته می‌شود که این وام‌واژه‌ها از زبان‌های مختلف وارد زبان فارسی شده و در زبان ما جاافتاده است مانند کلمه سلام و عشق. به دلیل جذب این لغات در زبان فارسی، آوردن این لغات در لغت‌نامه و استفاده از آن ایرادی ندارد. البته هم اکنون، بیش از ۵۰ سال است که از عربی واژه نمی‌گیریم؛ اما مشکل در این است که برخی افراد فارسی‌زبان، دچار زیاده‌روی در عربی‌زدایی یا عربی گدایی هستند که هر دو به بیراهه می‌روند.

■ لزوم سرعت‌بخشی به تدوین لغت‌نامه‌ها

استاد خرمشاهی، ضمن اشاره به لزوم تدوین لغت‌نامه‌های به‌روز، می‌افزاید: از زمان شروع تدوین لغت‌نامه‌ای بزرگ‌تر از لغت‌نامه دهخدا تا امروز ۲۵ سال می‌گذرد و تنها ۳ یا ۴ جلد از این فرهنگ لغت منتشر شده است، با این سرعت، قطعاً تدوین این فرهنگ لغت، بیش از ۵۰ سال طول می‌کشد. بنده برای سرعت‌بخشی به این کار مهم، پیشنهاد دادم از ثبت لغت‌های جدید به قدیم حرکت کنیم زیرا در دهه‌های پیشین، تعداد زیادی لغت وارد زبان فارسی شده است.

خبر مرتبط

آثار جدید استاد بهاءالدین خرمشاهی در راه است

استاد بهاءالدین خرمشاهی از چاپ دیوان کامل اشعار خود و همچنین دو کتاب پژوهشی به نام‌های «می باقی» و «شیوه شیوایی» خبر داد. بهاءالدین خرمشاهی به مهر گفت: به‌تازگی چاپ سوم کتاب زندگی نامه خودنوشت من با عنوان «فرار از فلسفه: زندگی نامه خود نوشت فرهنگی» در ۷۵۲ صفحه توسط نشر قطره منتشر شده است. این کتاب، روایت زندگی من از دوران کودکی تا سال گذشته یعنی ۱۴۰۰ است. در این کتاب، مسائل مختلف فرهنگی مطرح شده و خاطراتی که عمدتاً طنزآمیز است. وی افزود: کتاب دیگری نیز به‌تازگی از من توسط نشر ناهید با عنوان «می باقی» منتشر شده که شامل ۷۴ مقاله حافظانه است که در آن مشکلات دیوان حافظ و مباحث دیگر در قالب مقالاتی کوتاه مطرح شده است. خرمشاهی تصریح کرد: «شیوه شیوایی» دیگر کتاب جدید من است که احتمالاً هفته آینده توسط نشر نگاه، توزیع می‌شود. این کتاب شامل نقد آثار ۲۳ شاعر معاصر نیمایی است. در این کتاب به شعر شاعرانی پرداخته‌ام که فقط نیمایی سرا هستند.

نابغه نقاشی آیینی

به مناسبت برپایی بزرگ‌ترین نمایشگاه آثار حسن روح‌الامین
زندگی هنری، وامداری او به استاد فرشچیان و افتخارات پرشمارش را مرور کرده‌ایم

الهه آرانیان
calture@khorasannews.com

عکس: خبرگزاری مهر

در نوجوانی به نقاشی علاقه‌مند شد و حالا در ۳۷ سالگی، یکی از نقاشان برجسته ایرانی است که دوست دارد تنها دختربچه‌ها و پسربچه‌ها به دلیل ذهن پاک و شفافشان، مخاطبان آثارش باشند. حسن روح‌الامین، ۳۴ ساله بود که جایزه چهره هنر سال انقلاب اسلامی را به دست آورد. او دانش‌آموخته دانشکده هنر دانشگاه شاهد است و از پایان‌نامه‌اش با موضوعی درباره عاشورا دفاع کرده‌است. شاید به همین دلیل هم هست که عاشورا و مفاهیم مرتبط با آن، بیشترین بسامد را در آثار این هنرمند دارند. روح‌الامین در دانشگاه هنر، شاگرد زنده‌یاد استاد حبیبا... صادقی بوده؛ استادی که خود نزد محمود فرشچیان شاگردی کرده‌است. می‌توان گفت روح‌الامین، شاگرد با واسطه استاد فرشچیان هم هست. نقاش جوان کشورمان، این روزها سرگرم برپایی بزرگ‌ترین نمایشگاه آثار نقاشی خود در «کوشک باغ هنر تهران» به نام «نقش راستان» است که تا ۵ مهرماه ادامه دارد. همزمان با برگزاری این نمایشگاه، کتاب آثار نمایشگاه با ۲۳ اثر از حسن روح‌الامین نیز منتشر شد. در ادامه از فعالیت‌ها، آثار و افتخارات این هنرمند نقاش، بیشتر می‌خوانید.

■ پیروی از سبک باروک در نقاشی

نقاشی‌های روح‌الامین، روح دارند و خیلی زود با مخاطب ارتباط برقرار می‌کنند. فضای غالب نقاشی‌های او رئال و استفاده از سبک‌های کلاسیک و نورپردازی‌های دوران گذشته است. کارشناسان آثار هنری معتقدند نقاشی‌های روح‌الامین، از سبک باروک پیروی می‌کنند. باروک شیوه‌ای در هنرهای معماری، نقاشی، موسیقی و مجسمه‌سازی است که در اواخر قرن ۱۶ میلادی در ایتالیا شکل گرفت و تا اواخر قرن ۱۸ میلادی در اروپا رایج بود. در نقاشی باروک، از خط‌های محو به جای خط‌های پیرامون اشیا استفاده می‌شود. نورپردازی یکی از عناصر اصلی نقاشی‌های سبک باروک است. در نقاشی‌های حسن روح‌الامین، ترکیب‌بندی، پیکره‌سازی، رنگ‌آمیزی و نورپردازی ویژه باروک به کار برده شده‌است. این هنرمند درباره استفاده از سبک غربی باروک در نقاشی معتقد است در هنر باید مرزبندی‌ها را حذف و به تأثیر هنر بر مخاطب فکر کرد. روح‌الامین در مصاحبه‌ای گفته‌است دوست دارد وقتی مخاطب کودک یا نوجوانی مقابل تابلویی از حضرت عباس(ع) قرار می‌گیرد، حس اسطوره در خونش بجوشد.

■ انتخاب غیرعامدانه موضوع نقاشی

حسن روح‌الامین معتقد است همان‌طور که شاعران به قصد شعر سرودن جایی نمی‌نشینند تا شعر بگویند و ممکن است هر لحظه شعر به آن‌ها الهام شود، در هنر نقاشی هم همین‌طور است. دست کم درباره او این‌طور است. او از غیرعامدانه بودن انتخاب موضوعات آثارش و تداعی شدن آن‌ها به ذهنش می‌گوید: «پس از این که موضوعی برایم تداعی شد و آن را انتخاب کردم، حس اولیه و پلانی (نمایی) برای آن مشخص می‌کنم و بعد از آن، روی ترکیب‌بندی، فرم، نور و سایه و زاویه دوربین (دید) آن نما کار می‌کنم تا بهترین حالت انتخاب و اجرا شود».

■ نقش استاد صادقی بر روح‌الامین

پنجم مرداد امسال خبر تلخ درگذشت استاد حبیبا... صادقی، نقاش پیش‌کسوت کشورمان منتشر شد. هنرمندی که در دوران تدریس در دانشگاه هنر، تأثیر بسزایی بر روند فعالیت هنری حسن روح‌الامین گذاشت. روح‌الامین در یادداشتی به مناسبت درگذشت استاد خود نوشت: «حبیبا... صادقی، استاد من، عزیز من و بزرگ‌تر من بود و هست. او جسارت در نقاشی را یاد من داد، او از انگشت شمار هنرمندانی بود که هنرش را وقف اسلام و انقلاب اسلامی کرده بود و در این مسیر آماج حملات زیادی از دوست و دشمن قرار گرفت. همیشه مدیونتم حبیبا... صادقی. تو جسارت کار کردن، خراب کردن و پاک کردن و از نو ساختن را به من دادی». روح‌الامین، تابلوی «بابا» را به یاد استاد صادقی کشید. این تابلو روایت این هنرمند از وداع پدر با دختر در روز عاشورا است که با تکنیک رنگ روغن روی بوم تصویر شده‌است.

■ از «ویرانه‌شام» تا «سبایا»

بیشتر نقاشی‌های حسن روح‌الامین درباره اهل بیت علیهم السلام، واقعه کربلا و موضوعات مرتبط با انقلاب اسلامی است. آثار این هنرمند علاوه بر کشورمان، تاکنون در کشورهایی مانند آلمان، فرانسه و عراق به نمایش درآمده‌است. از جمله آثار روح‌الامین می‌توان به تابلوهای «یاساقی العطاشا»، «لافتی الاعلی»، «قاهر العدو»، «آخرین سرباز لشکر»، «ویرانه شام»، «علی اکبر(ع)»، «اول مظلوم»، «شیرین‌تر از عسل»، «آتش پرستارم شده»، «آیا تو برادر منی»، «علقمه»، «بهانه خلقت»، «مجموعه عصیان»، «عرش بر زمین افتاد» و «گوهرشاد» اشاره کرد. ۱۱ شهریور امسال، مصادف با شب شهادت حضرت رقیه(س)، تازه‌ترین نقاشی روح‌الامین به نام «سبایا» منتشر شد. او در توضیح این اثر نوشت: «دیگر ز سفر بدم می‌آید / کی می‌بری‌ام پدر به خانه». روح‌الامین این تابلوی نقاشی را به ارادتمندان حضرت رقیه(س) تقدیم کرد.

■ افتخارآفرینی از ۲۰ سالگی

حسن روح‌الامین از ۲۰ سالگی تاکنون جوایز و افتخارات متعددی را به دست آورده‌است که آخرین آن‌ها، انتخاب او به عنوان چهره سال هنر انقلاب در سال ۹۸ است. از دیگر افتخارات روح‌الامین می‌توان این جایزه‌ها را برشمرد: جایزه جشنواره هنرهای تجسمی هنر جوان در سال ۸۵، منتخب مسابقه بین‌المللی ادیان توحیدی در سال ۸۶، رتبه نخست جشنواره تجسمی دامون‌فر در سال ۸۷، رتبه نخست رشته تصویرسازی در جشنواره هنرهای تجسمی هنر جوان در سال ۸۷، رتبه دوم تصویرسازی جشنواره هنرهای تجسمی آزادگان در سال ۸۹ و جایزه مداد پرنده از جشنواره کتاب کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان.

ودای علی اکبر(ع)

شیر عرب

شیرین تر از عسل

اصحاب کسا

پاتوق نقد

سمفونی بریده دریا

نویسنده: قاسم رضا دوست

مجموعه غزل «فوتوپیا» اثر ایمان کرخی، به‌تازگی منتشر شده است. کرخی، متولد سال ۱۳۶۳، شاعر، ترانه‌سرا، مجسمه‌ساز و گوینده رادیوست. او اصول و قواعد زبان فارسی را به‌خوبی می‌شناسد و در این اثر، سعی کرده از تمام امکانات زبانی‌اش بهره ببرد. شاعر این کتاب با تسلط ویژه‌ای که در سرودن شعر دارد گاهی به ساختارشکنی‌هایی دروزن، دست می‌زند؛ نوعی ساختارشکنی که گاهی با مخالفت صاحب‌نظران عرصه ادبیات روبه‌رو می‌شود. او همواره از زبان، برای برجسته‌سازی معنا سود می‌برد. کتاب فوتوپیا را می‌توان به دو بخش تقسیم کرد؛ بخش اول، شعرهایی تاریک با زبانی پیچیده و وزن‌های کشدار و بخش دوم، شعرهایی روشن با زبان زلال و وزن‌های ساده و کوتاه. ایمان کرخی؛ شاعری است که هنگام سرودن شعر در سطح، حرکت نمی‌کند. او مانند خیلی از هم‌نسلان خود، غرق سوژه‌های رمانتیک، سانتی‌مانتال و ... نمی‌شود و مخاطب، شعر عاشقانه سطحی در کتاب او نمی‌یابد. اگرچه بیشتر شاعران، اهل تخیل‌اند تا معنا؛ اما کرخی در شعرش واقعیت را پررنگ‌تر از تخیل توصیف می‌کند. شعر او از تصاویر مختلف سرشار است و درگیر سوررئال نیست. نوع نگرش ایمان کرخی به جهان پیرامونش، ما را به یاد مقاله خدمت‌گزار حقیقت و آزادی اثر آلبر کامو می‌اندازد. کامو در این مقاله می‌گوید: وجود هنر برای من، ضروری است از آن‌رو که مرا از هیچ کس جدا نمی‌کند و امکان می‌دهد آن‌گونه که هستم هم‌تراز با دیگران زندگی کنم. به نظر من هنر، وسیله‌ای برای تهییج بیشتر آدمیان از راه ساختن تصویری ممتاز از رنج‌ها و لذت‌های همگانی است. پس چنین هنری، هنرمند را مجبور می‌کند از منزوی شدن، سرباز زند و او را سرسپرده حقیقتی می‌کند بس فروتنانه و بس جهانی.

درنگ

شوک قیمت میلیونی «پیر پرنیان اندیش»!

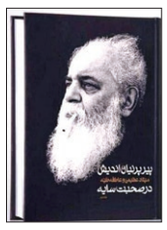

کتاب خاطرات هوشنگ ابتهاج، میلیونی و دست‌پیدا کردن به آن برای دوستداران این شاعر به یک آرزو تبدیل شد! کتاب دو جلدی «پیر پرنیان اندیش» در چاپ جدید خود با قیمت یک میلیون و ۳۵۰ هزار تومان به فروش می‌رسد. ناشر این کتاب، یعنی انتشارات سخن برای خریداران، مبلغی هم به‌عنوان تخفیف از این رقم کم کرده و آن را در سایت انتشارات با قیمت یک میلیون و ۸۰ هزار تومان به فروش می‌رساند؛ مبلغی که هرچند از قیمت اصلی کمتر است اما باز هم برای عده زیادی گزاف به‌نظر می‌رسد. مبلغ میلیونی کتاب هزار و ۵۰۰ صفحه‌ای «پیر پرنیان اندیش» با انتقادهای فراوانی مواجه شده‌است. این در حالی است که قیمت چاپ‌های چهاردهم و پانزدهم این کتاب ۸۵۰ تا ۹۵۰ هزار تومان بود. «پیر پرنیان اندیش»، اثری از میلاد عظیمی و همسرش، عاطفه طیه است. آن‌ها درباره این کتاب نوشته‌اند: «این کتاب ماحصل چندصد ساعت مصاحبت آزادوار و بی‌آداب و ترتیب با سایه است؛ از خرداد ۱۳۸۵ تا بهار ۱۳۹۱ که آخرین نمونه‌های کتاب را تلفنی با سایه بررسی می‌کردیم. این کتاب البته در برگیرنده همه آن چه در صحبت سایه دیده و شنیده‌ایم نیست. نه حجم کتاب چنین اقتضایی داشت و نه روزگار و مصلحت‌سنجی‌های سایه به ما چنان مجالی می‌داد؛ اما هرچه در این کتاب می‌خوانید، شنیده‌ها و دیده‌هایی است مستند به صوت و تصویر و ما از این حیث تا حد وسواس امانتدار بوده‌ایم».

موسیقی

«همراه با خاطره‌ها» تمدید شد

با توجه به استقبال مخاطبان از چهار شب رویداد موسیقایی «همراه با خاطره‌ها» این اجرا برای یک شب دیگر تمدید شد. به گزارش ایرنا از روابط عمومی و امور بین‌الملل بنیاد رودکی، ارکستر ملی ایران به رهبری مجید انتظامی در دهه اول مهرماه و به مناسبت هفته دفاع مقدس روی صحنه می‌رود. پیش از این قرار بود «همراه با خاطره‌ها» در روزهای ششم تا هشتم مهر روی صحنه برود که با اتمام بلیت‌های اجرا، این رویداد برای روزهای نهم و دهم مهرماه نیز تمدید شد.